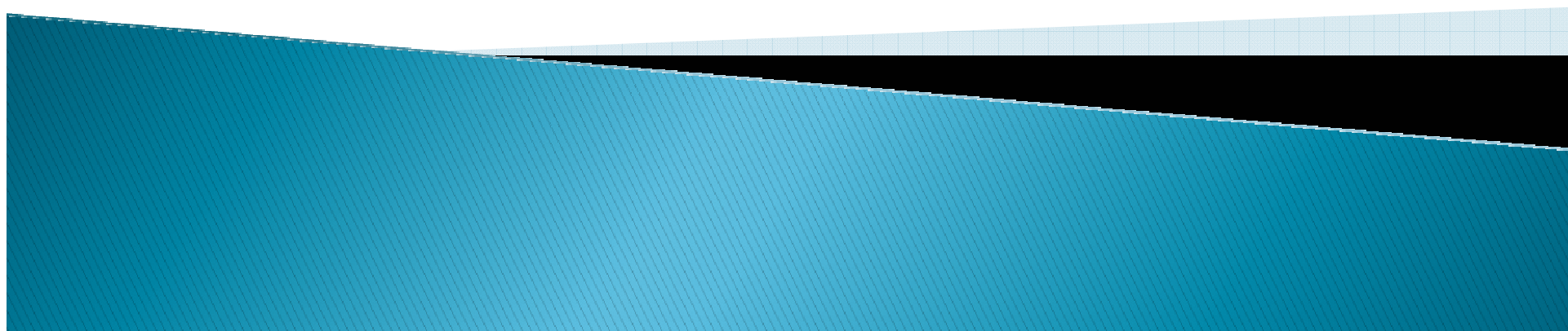

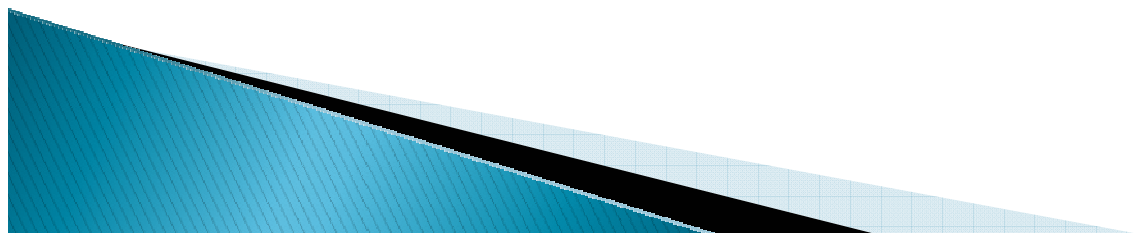
Velká hospodářská krize v Československu

Martin Polívka
3.11.2010

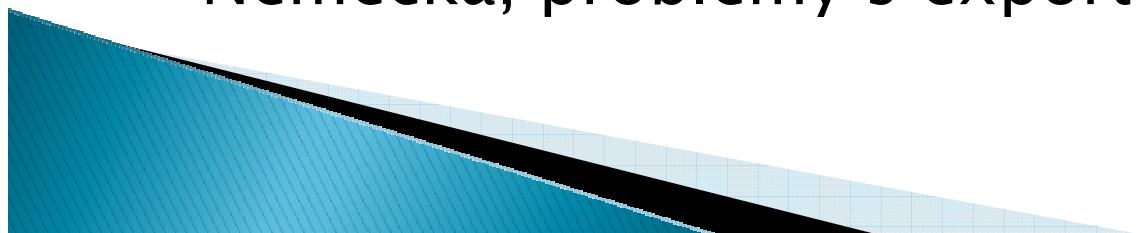
Úvodní fakta

- ▶ Československo bylo v roce 1932 čtvrtou nejvíce postiženou zemí (pokles indexu průmyslové produkce na 63,5) po Německu (53), Polsku a USA (oba 54), evropský průměr činil 72
 - ▶ V roce 1933, kdy ostatní již rostou, následuje v ČSR další pokles na 60,2 (USA 64, Německo 61, Polsko 56)
-
- ▶ A to i přesto, že finanční sektor ČSR byl krizí postižen jen relativně velmi málo

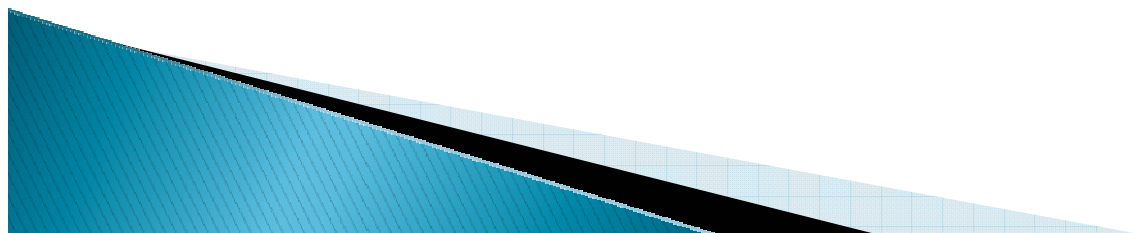
Počáteční podmínky

- ▶ Fiskální politika: konzervativní, vznik politicko-ekonomických cyklů možno zamítnout
- ▶ Monetární politika: Po deflační krizi (1922–1924) nastalo zreálnění reprezentované pomalým růstem cenové hladiny. 7.11.1929 ustavena zlatá parita koruny ve výši 44,58 mg Au.
- ▶ Bankovní sektor: Stabilizovaný, zocelen deflační krizí, navíc nuceně zkoncentrovaný (to ale zároveň znamenalo tvrdší úvěrové podmínky).
- ▶ Zahraniční obchod: Rostoucí konkurence Německa, problémy s exportem do JV Evropy.

Počáteční podmínky

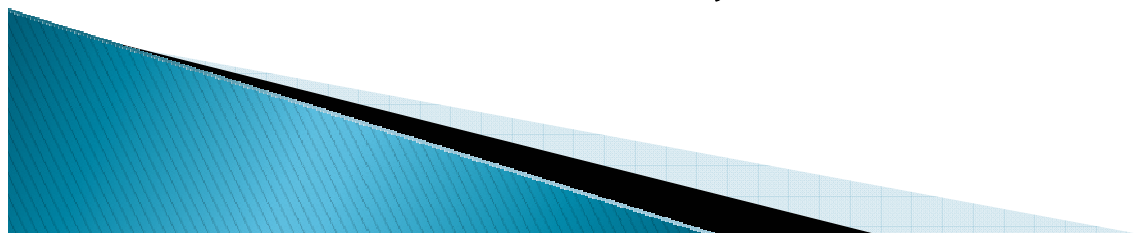
- ▶ Zahraniční obchod se podílel na tvorbě HDP asi 30%
- ▶ Teritoriální struktura zahraničního obchodu: střední Evropa (téměř 60% v roce 1924), jinak v závislosti na jednotlivých komoditách
- ▶ Struktura průmyslu: Průmyslově–agrární stát, problémem ale zastaralá struktura – vysoký podíl (59%) lehkého průmyslu, naopak moderní odvětví (chemie, elektroenergetika) hrála zanedbatelnou roli.

První fáze krize (1928– jaro 1931)

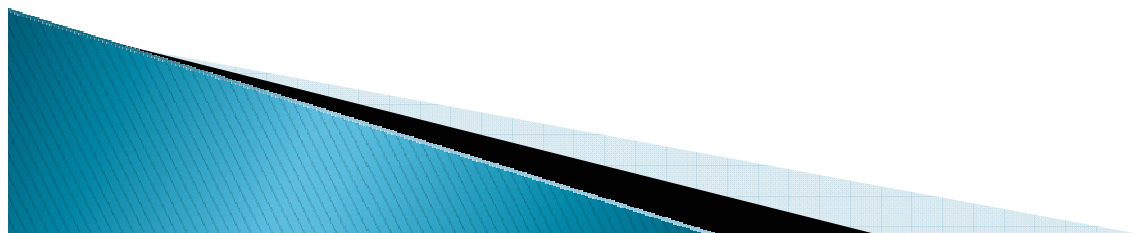
- ▶ Krach na NYSE nebyl příčinou krize ani v USA, tím méně v ČSR. Co tedy bylo příčinou?
- ▶ Na podzim 1928 propuká agrární krize, zejména řepná (růst konkurence třtinového cukru, navíc GB v roce 1926 zvýšila cla). Ceny cukru klesly mezi lety 1924–1929 o 59%.
- ▶ Zemědělci se pokoušejí zachránit produkci obilí
⇒ obilní krize (pokles o 28,5%). 1928 byly navíc rekordní žně.
- ▶ (Vláda se agrární krizi pokouší v roce 1926 řešit zavedením agrárních cel)

Pokles AD, mechanismus agrární krize

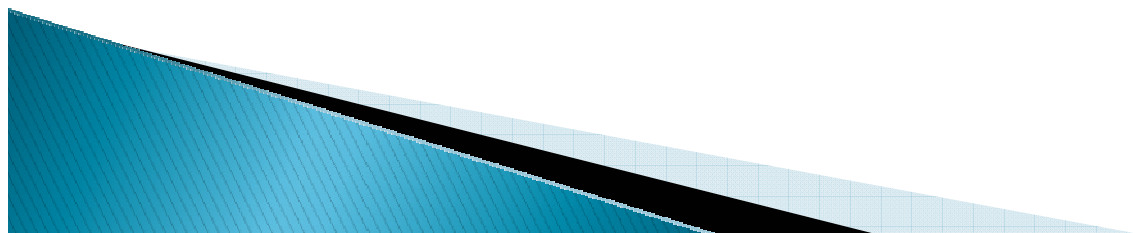
První fáze krize (1928– jaro 1931)

- ▶ Zároveň se od roku 1928 projevují problémy v zahraničním obchodě, způsobené špatnou územní a výrobkovou orientací. Změny této orientace se nedařily, resp. nepřinášely kýžený efekt. Pokles v letech 1928–1930 o 17,5%.
- ▶ Zatím ale nenastal výrazný propad průmyslové výroby (přibližně o 10%), a to díky dobíhající investiční vlně. Díky tomu se zatím zdálo, že se jedná jen o přechodný výkyv.

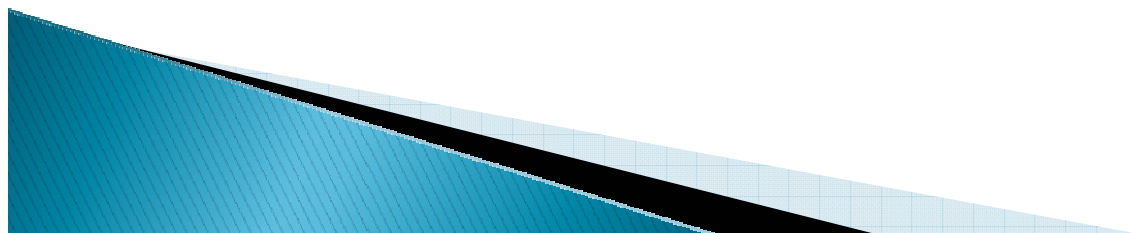
Druhá fáze krize (1931 – 1933)

- ▶ Po roce 1930 končí investiční vlna i přes snížení i o 0,5 procentního bodu.
- ▶ Další prohlubování agrární krize (snížení cen v letech 1928–1933 o 51% u obilí, 19% u brambor, 28% u cukrovky).
- ▶ Další zhoršení zahraničního obchodu, vyvolané transferem krize z USA a monetární politikou (devalvace šterlinkového bloku o 10% v září 1931). Pokles 1930–1933 o 66,5%.

Druhá fáze krize (1931–1933)

- ▶ Propad exportu vyvolal tlak na devalvaci koruny. Centrální banka se jej rozhodla vyrovnat zvýšením i o 1,5% v září 1931.
- ▶ Devalvace (o 1/6) nakonec přišla až 17.2.1934.
- ▶ Panika ve finančním sektoru po krachu Creditanstaltu a Dresdnerbank v roce 1931. Došlo k runu na banky a odlivu zahraničního kapitálu (do konce roku asi 2 miliardy K). V reakci na to zvyšuje centrální banka i o 1%.

Příloha D: Vývoj československé ekonomiky mezi lety 1928 - 1937

rok	index vývoje reálného národního důchodu, 1929 = 100	průměrný počet uchazečů o práci v tisících	index vývoje zemědělské produkce (1929 = 100)	průměrná cena za metrák obilí	průměrná cena za metrák brambor	průměrná cena za metrák cukrové řepy	průměrný čistý výnos na hektar zemědělské půdy
1928	-	-	95,7	203,50	42	15	841,6
1929	100,0	42	100,0	153,50	42	15	465,3
1930	99,7	105	96,3	122,00	39	15	237,0
1931	94,0	291	95,6	137,00	39	11	134,6
1932	88,0	554	101,4	115,50	36	11	112,3
1933	85,3	738	98,1	99,50	34	12	248,3
1934	84,4	677	92,4	124,50	40	12	360,6
1935	84,8	686	89,0	-	-	-	-
1936	85,5	623	105,1	-	-	-	-
1937	91,7	409	109,3	-	-	-	-

[illegible]

Závěr

- ▶ Ekonomika ČR doplatila především na svou strukturální zaostalost a nízkou adaptabilitu
- ▶ Dalším důvodem těžkého průběhu krize pak byly politické zásahy do ekonomiky

